



PROGRAM CERTYFIKACJI PRÓBOBIORCÓW

Nr edycji: 1

Data edycji: 04.03.2019 r.

Strona / Stron 1 / 14

1. Wstęp

Niniejszy „Program Certyfikacji Próbobiorców” Jednostki Oceny Zgodności (JOZ) w Głównym Instytucie Górnictwa (GIG) realizowany w procesach certyfikacji kompetencji osób w ramach procedury nr PC/O-01 „Procedura certyfikacji kompetencji osób” stanowi dla JOZ wymagania certyfikacyjne odnoszące się do wyspecyfikowanej w nim kategorii osób, tj.

Próbobiorca

- węgla kamiennego,
- węgla brunatnego,
- koku i półkoku,
- stałych paliw wtórnych,
- biopaliw stałych,
- odpadów paleniskowych.

a) Potrzeba certyfikacji

Pobieranie próbek węgla kamiennego, węgla brunatnego, koku i półkoku, stałych paliw wtórnych, biopaliw stałych oraz odpadów paleniskowych jest podstawowym i jednym z najistotniejszych elementów wpływających na uzyskanie reprezentacyjnych wyników analiz fizykochemicznych badanej partii materiału. Z uwagi na fakt, że rozbieżności w wynikach analiz jakościowych paliw stałych i odpadów paleniskowych między różnymi laboratoriami w 80 % wynikają z nieprawidłowego pobierania próbek, w 15% z niewłaściwego ich przygotowania do badań, a tylko w 5 % z błędnego wykonania analiz w laboratorium, poszczególne czynności wykonywane podczas pobierania próbek mają bardzo istotne znaczenie.

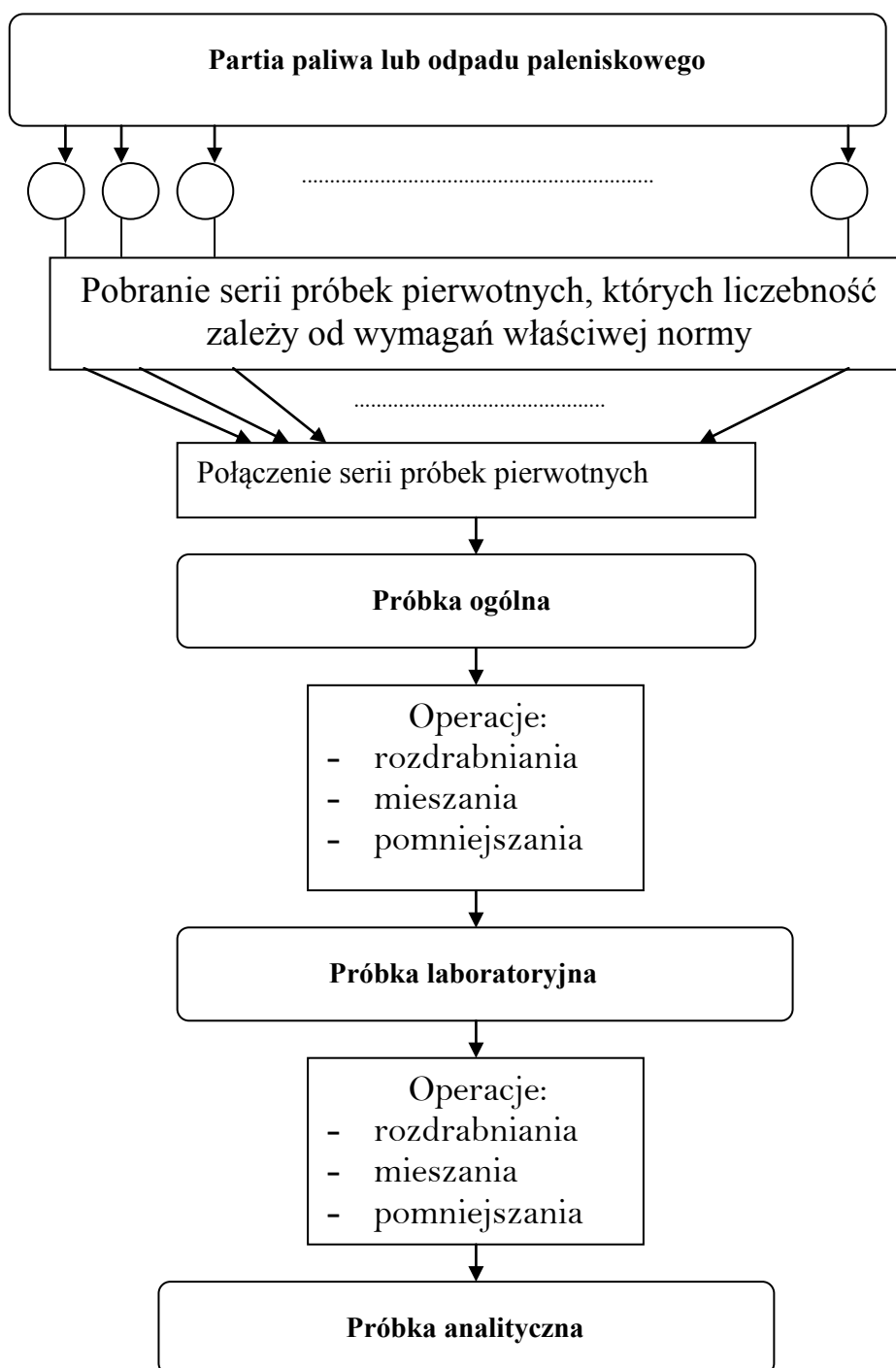
Z powodu braku przepisów prawnych regulujących stosowanie wybranych norm, istnieje możliwość pobierania próbek w oparciu o różne normy. Bardzo często wybór metody opróbowania zależy od firmy, która zleciła pobieranie próbek (zazwyczaj pobieranie odbywa się na zlecenie kopalni węgla kamiennego i brunatnego, koksowni, elektrociepłowni, ciepłowni, elektrowni, cukrowni oraz firm handlujących paliwem stałym). W wielu przypadkach Próbobiorca sam musi podjąć decyzję o wybraniu właściwej metody opróbowania w oparciu o warunki, które zastał na miejscu pobierania próbek. Dlatego istotne jest aby każdy Próbobiorca dobrze znał zasady i wymagania aktualnych, znormalizowanych metod dotyczących pobierania próbek i stosował je w praktyce.

Celem certyfikacji próbobiorców jest zapewnienie kompetentnego personelu, wykonującego prawidłowy pobór próbek służących do uzyskania obiektywnych i reprezentacyjnych wyników analiz fizykochemicznych charakteryzujących dany rodzaj paliwa lub odpadu paleniskowego. Uzyskanie certyfikatu próbobiorcy gwarantuje pracodawcy, że osoba pobierająca próbki posiada niezbędną wiedzę do wykonania niniejszych czynności oraz jest świadoma odpowiedzialności jaką ponosi za opróbowanie danej partii materiału.

PROGRAM CERTYFIKACJI PRÓBOBIORCÓW

b) Ogólny opis dziedziny

Pobieranie próbek i ich przygotowanie do analiz ma bardzo istotne znaczenie dla uzyskania reprezentacyjnej próbki analitycznej dla całej badanej partii. Aby ten cel osiągnąć należy wykonać cały zespół czynności opisany w normach. Czynności te przedstawia, w formie uproszczonej, schemat przedstawiony na rysunku 1.





PROGRAM CERTYFIKACJI PRÓBOBIORCÓW

Nr edycji: 1

Data edycji: 04.03.2019 r.

Strona / Stron 3 / 14

Podstawowym warunkiem reprezentatywnego opróbowania oraz uzyskania jego wysokiej dokładności jest umożliwienie pobierania próbek pierwotnych z całej masy badanej partii tak, aby każde ziarno paliwa stałego lub odpadu paleniskowego było dostępne i miało szansę zostać pobrane.

Poszczególne sposoby pobierania próbek pierwotnych, stosowane w praktyce można uszeregować pod względem osiągniętej reprezentatywności:

- pobieranie ręczne z zatrzymanego przenośnika taśmowego; powinno być dokonywane jako opróbowanie wzorcowe przy sprawdzaniu dokładności działania mechanicznych próbobiorników, zgodnie z wymaganiami normy PN-G-04502:20014-11 lub norm serii PN-ISO 13909,
- pobieranie mechaniczne z przenośników znajdujących się w ruchu (pobieranie ręczne z przenośników będących w ruchu jest niedopuszczalne ze względów BHP, a ponadto jest mało reprezentatywne, gdyż uniemożliwia pobranie próbki z całego przekroju strugi paliwa);
- pobieranie mechaniczne z wagonów kolejowych w trakcie ich rozładunku na wywrotnicy lub za pomocą urządzeń czerpakowych;
- pobieranie ręczne z samochodów ciężarowych, wagonów kolejowych, barek, statków;
- pobieranie ręczne ze zwałów.

Jak wynika z powyższego uszeregowania większą dokładność opróbowania osiąga się w tych przypadkach, gdy partia paliwa przybiera postać ruchomego strumienia.

Aktualnie istnieje możliwość pobierania próbek węgla kamiennego, węgla brunatnego, koksu i półkoksu, stałych paliw wtórnych, biopaliw stałych oraz odpadów paleniskowych w oparciu o następujące normy:

- PN-G-04502:2014-11 – „Węgiel kamienny i brunatny. Pobieranie i przygotowanie próbek do badań laboratoryjnych – Metody podstawowe”.
- PN-C-06301:1998 – „Koks i półkoks z węgla kamiennego. Pobieranie i przygotowanie próbek”.
- PN-ISO 18283:2008 – „Węgiel kamienny i koks. Ręczne pobieranie próbek”.
- PN-ISO 5069-1:2002 – „Węgłe brunatne (lignity) - Zasady pobierania próbek. Część 1: Pobieranie próbek do oznaczania zawartości wilgoci i do analizy ogólnej”.
- PN-ISO 5069-2:2000 – „Węgłe brunatne (lignity) - Zasady pobierania próbek - Przygotowanie próbek do oznaczania zawartości wilgoci i do analizy ogólnej”.
- BN-81/0623-01 – „Popioły lotne i żużle z kotłów opalanych węglem kamiennym i brunatnym. Pobieranie i przygotowanie próbek”.
- Seria norm PN-ISO 13909 składająca się z następujących części:
 - 1) PN-ISO 13909-1:2004 – „Węgiel kamienny i koks. Mechaniczne pobieranie próbek. Część 1: Wprowadzenie ogólne.”
 - 2) PN-ISO 13909-2:2004 – „Węgiel kamienny i koks. Mechaniczne pobieranie próbek. Część 2: Węgiel – Pobieranie próbek ze strug materiału.”



PROGRAM CERTYFIKACJI PRÓBOBIORCÓW

Nr edycji: 1

Data edycji: 04.03.2019 r.

Strona / Stron 4 / 14

- 3) PN-ISO 13909-3:2005 – „Węgiel kamienny i koks. Mechaniczne pobieranie próbek. Część 3: Węgiel – Pobieranie próbek z partii nieruchomych”
 - 4) PN-ISO 13909-4:2005 – „Węgiel kamienny i koks. Mechaniczne pobieranie próbek. Część 4: Węgiel przygotowanie próbek do badań.”
 - 5) PN-ISO 13909-5:2004 – „Węgiel kamienny i koks. Mechaniczne pobieranie próbek. Część 5: Koks – Pobieranie próbek ze strugi materiału.”
 - 6) PN-ISO 13909-6:2004 – „Węgiel kamienny i koks. Mechaniczne pobieranie próbek. Część 6: Koks – Przygotowanie próbek do badań.”
- PN-EN ISO 18135:2017-06 „Biopaliwa stałe – Pobieranie próbek”,
 - PN-EN ISO 14780:2017-07 „Biopaliwa stałe – Przygotowanie próbek”,
 - PN-EN 15442:2011 „Stale paliwa wtórne – Metody pobierania próbek”,
 - PN-EN 15443:2011 „Stale paliwa wtórne – Metody przygotowania próbki laboratoryjnej”

Według zamysłu autorów tych norm ich zawartość stanowi podstawę dla opracowania jednostkowych instrukcji dla próbobiorców, którzy działają w konkretnych przypadkach występujących w praktyce produkcyjnej lub handlowej.

2. Kryteria stanowiące podstawę certyfikacji kompetencji osób w kategorii „Próbobiorca”:

- węgla kamiennego,
- węgla brunatnego,
- koku i półkoku,
- stałych paliw wtórnych,
- biopaliw stałych
- odpadów paleniskowych

Część I. Wymagania wstępne

| RODZAJ KRYTERIUM | WYMAGANIA |
|------------------|---|
| Wykształcenie | Zawodowe lub średnie |
| Szkolenie | ukończenie szkolenia podstawowego z zakresu pobierania próbek |

Część II. Wymagania kwalifikujące kandydata do uzyskania certyfikatu po spełnieniu wymagań z Części I

| RODZAJ KRYTERIUM | WYMAGANIA |
|---|---|
| Wiedza teoretyczna i warunek zaliczenia zdanego egzaminu. | Zdany pisemny egzamin z zakresu pobierania próbek (w zależności od rodzaju certyfikatu, o który ubiega się kandydat), w okresie nie później niż 3 lata od uzyskania Zaświadczenia ze szkolenia jw. i pod warunkiem, że: -w okresie od uzyskania zaświadczenia do zdania egzaminu staż pracy – zatrudnienie - w |



PROGRAM CERTYFIKACJI PRÓBOBIORCÓW

Nr edycji: 1

Data edycji: 04.03.2019 r.

Strona / Stron 5 / 14

| | |
|-------------------------|---|
| | charakterze próbobiorcy wynosił minimum 6 miesięcy. - nie wystąpiły znaczące*) zmiany merytoryczne w wymaganiach certyfikacyjnych (normach przedmiotowych z zakresu poboru prób) |
| Staż pracy | minimum 6 miesięczny staż pracy w charakterze próbobiorcy potwierdzony wystawieniem stosownego zaświadczenia przez pracodawcę wnioskującego |
| Umiejętności praktyczne | potwierdzone wystawieniem stosownego zaświadczenia przez pracodawcę wnioskującego |

Część III. Wymagania kwalifikujące osobę certyfikowaną do uzyskania przedłużenia ważności certyfikatu (po 3 latach) w procesie ponownej certyfikacji.

| RODZAJ KRYTERIUM | WYMAGANIA |
|--|---|
| Utrzymanie zatrudnienia w charakterze Próbobiorca | Dopuszczalny 6 miesięczny brak ciągłości pracy na stanowisku Próbobiorca |
| Utrzymanie i doskonalenie kompetencji posiadacza certyfikatu | - Ukończenie szkolenia doskonalącego w zakresie metodologii pobierania prób jeśli w okresie od uzyskania certyfikatu wystąpiły znaczące*) zmiany merytoryczne w wymaganiach certyfikacyjnych (normach przedmiotowych z zakresu poboru prób) |
| Zdany egzamin | Zdany pisemny egzamin z zakresu pobierania prób (w zależności od rodzaju certyfikatu, o którego przedłużenie ubiega się osoba certyfikowana) |
| Umiejętności praktyczne | potwierdzone wystawieniem stosownego zaświadczenia przez pracodawcę wnioskującego |

*) zmiany znaczące, to zmiany mające charakter merytoryczny, zmieniające wymagania dotyczące sposobu pobierania prób. O charakterze tych zmian decyduje Jednostka.

3. Opis wymagań dotyczących kwalifikacji / kompetencji osób

Opis wymagań dotyczących kwalifikacji / kompetencji osób stanowiących podstawę certyfikacji: „Próbobiorców” przedstawiono poniżej, a Program szkolenia stanowi załącznik: -PmC-01-Pr/01 „Program szkolenia: *Próbobiorca*”

Oprócz spełnienia określonych wymagań koniecznym jest dostarczenie niezbędnych dokumentów:

- wniosku wg wzoru IC/O-01/Pr/01,
- kwestionariusza oceny kompetencji osoby wnioskującej wg wzoru IC/O-01/Pr/02
- zaświadczenia o ukończeniu szkolenia dla próbobiorców,



PROGRAM CERTYFIKACJI PRÓBOBIORCÓW

Nr edycji: 1

Data edycji: 04.03.2019 r.

Strona / Stron 6 / 14

- Zaświadczenia – Oceny ubiegającego się ... o wydanie certyfikatu „Próbobiorca.....” – wg wzoru PmC-01-Pr/03,
- umowy wg wzoru PC/O-01/2.

Część I Wymagania wstępne

- 1) **Wyszkolenie** – nie wymaga dodatkowego opisu;
- 2) **Szkolenie** - ukończenie szkolenia podstawowego z zakresu pobierania próbek węgla kamiennego, węgla brunatnego, koksu i półkoksu, stałych paliw wtórnych, biopaliw stałych oraz odpadów paleniskowych zostało omówione w punkcie 3 poniżej.

Część II Wymagania kwalifikujące kandydata do uzyskania certyfikatu po spełnieniu wymagań z Części I

- 1) **Wiedza teoretyczna** – zdany pisemny egzamin z zakresu pobierania próbek węgla kamiennego, węgla brunatnego, koksu i półkoksu, stałych paliw wtórnych, biopaliw stałych, odpadów paleniskowych /w zależności od rodzaju certyfikatu, o który ubiega się kandydat/ : pozytywne rozwiązanie pisemnego testu egzaminacyjnego składającego się z 10 pytań dla każdej kategorii próbobiorcy (konieczność uzyskania odpowiedzi pozytywnych na 7 lub więcej pytań) oraz pozytywnie rozwiązane ćwiczenia;
Zdany pisemny egzamin z zakresu pobierania próbek zaliczany jest jeśli nastąpił w okresie nie później niż 3 lata od uzyskania Zaświadczenia ze szkolenia jw. i pod warunkiem, że w okresie od uzyskania Zaświadczenia ze szkolenia do zdania egzaminu staż pracy – zatrudnienie w charakterze próbobiorcy wynosił minimum 6 miesięcy oraz nie wystąpiły zmiany merytoryczne w wymaganiach certyfikacyjnych (normach przedmiotowych z zakresu poboru prób).
- 2) **Staż pracy** – potwierdzenie w zakresie odbytego stażu pracy sporządzone na formularzu - wzorze PmC-01-Pr/03 „Zaświadczenie – Ocena ubiegającego się ... o wydanie certyfikatu „Próbobiorca.....” wydaje bezpośredni zwierzchnik Wnioskującego w firmie zatrudniającej Próbobiorcę. Wzór tego formularza stanowiący załącznik do Programu certyfikacji Próbobiorców PmC-01-Pr został załączony do Informatora.
- 3) **Umiejętności praktyczne** - potwierdzenie sporządzone na formularzu - wzorzec PmC-01-Pr/03 „Zaświadczenie – Ocena ubiegającego się ... o wydanie certyfikatu „Próbobiorca.....” wydaje bezpośredni zwierzchnik Wnioskującego w firmie zatrudniającej Próbobiorcę. W przypadku, gdy Próbobiorca prowadzi samodzielnie działalność gospodarczą związaną z poborem prób potwierdzeniem jego umiejętności praktycznych są referencje klientów, na rzecz których kandydat wykonywał usługi związane z poborem prób.

Część III Wymagania kwalifikujące posiadacza certyfikatu do uzyskania przedłużenia ważności certyfikatu (po 3 latach od daty uzyskania certyfikatu) w procesie ponownej certyfikacji

- 1) **Utrzymanie zatrudnienia na stanowisku Próbobiorcy** - dopuszcza się maksymalnie 6 – miesięczny brak ciągłości pracy na stanowisku próbobiorcy (np. z powodu zmiany pracy) w



PROGRAM CERTYFIKACJI PRÓBOBIORCÓW

Nr edycji: 1

Data edycji: 04.03.2019 r.

Strona / Stron 7 / 14

trakcie trwania ważności certyfikatu. Zaświadczenie na formularzu - wzorzec PmC-01-Pr/03 tak jak przywołano przy stażu pracy powyżej.

- 2) **Utrzymanie i doskonalenie kompetencji posiadacza certyfikatu** - Ukończenie szkolenia doskonalącego w zakresie metodologii pobierania prób jeśli w okresie od uzyskania certyfikatu wystąpiły znaczące zmiany merytoryczne w wymaganiach certyfikacyjnych (normach przedmiotowych z zakresu poboru prób).
- 3) Zdany pisemny egzamin z zakresu pobierania prób w odniesieniu do obowiązujących w dniu egzaminu wymagań normatywnych (*w zależności od rodzaju certyfikatu, o którego przedłużenie ubiega się osoba certyfikowana*).
- 4) **Umiejętności praktyczne** - potwierdzenie sporządzone na formularzu - wzorzec PmC-01-Pr/03 „Zaświadczenie – Ocena ubiegającego się ... o wydanie certyfikatu „Próbobiorca.....” wydaje bezpośredni zwierzchnik Wnioskującego w firmie zatrudniającej Próbobiorcę. W przypadku, gdy Próbobiorca prowadzi samodzielnie działalność gospodarczą związaną z poborem prób potwierdzeniem jego umiejętności praktycznych są referencje klientów, na rzecz których osoba certyfikowana wykonywała usługi związane z poborem prób.

4. Opis wymagań i procedur dotyczących oceny, nadzoru i ponownej certyfikacji

Podstawowe zasady certyfikacji, w tym obejmujące ocenę, nadzór i ponowną ocenę zostały określone w Procedurze certyfikacji kompetencji osób PC/O-01 i dotyczą wszystkich programów realizowanych w JOZ.

Poniżej dla potrzeb certyfikacji „Próbobiorców” określono szczegółowe wymagania i procedury uwzględniające mechanizmy oceny, nadzoru oraz ponownej oceny – przedłużenia ważności certyfikatu.

4.1 Specyfikacja układu oceny

4.1.1 Przygotowanie egzaminu

Celem uzyskania obiektywności i bezstronności procesu oceny proces egzaminu prowadzony jest w warunkach zapewniających eliminację nieuczciwych praktyk egzaminacyjnych stosowanych przez kandydatów .

Egzamin kandydatów realizowany może być:

- na terenie Głównego Instytutu Górnictwa,
- na terenie pracodawcy kandydatów ubiegających się o wydanie certyfikatu. Egzamin taki może być prowadzony w sytuacji, kiedy Płatnikiem jest pracodawca kandydatów i w procesie egzaminu uczestniczy jeden lub więcej kandydatów zatrudnionych u danego pracodawcy.

W przypadku egzaminu realizowanego na terenie Głównego Instytutu Górnictwa osobą odpowiedzialną za zapewnienie właściwych warunków prowadzenie egzaminu obejmujących:

- wielkość sali egzaminacyjnej (w zależności od ilości kandydatów przystępujących do egzaminu),
- komfort pracy kandydatów (temperatura, wilgotność panujące w sali egzaminacyjnej właściwe dla pracy biurowej) jest Kierownik Sekretariatu.



PROGRAM CERTYFIKACJI PRÓBOBIORCÓW

Nr edycji: 1

Data edycji: 04.03.2019 r.

Strona / Stron 8 / 14

W przypadku egzaminu przeprowadzanego u pracodawcy kandydata, Jednostka Oceny Zgodności ustalając termin egzaminu zwraca się pisemnie do pracodawcy o zapewnienie właściwych warunków lokalowych procesu egzaminowania zapewniających bezstronność i obiektywność egzaminu. Warunki lokalowe sprawdzane są przez egzaminatora oraz osobę nadzorującą egzamin z ramienia Jednostki Oceny Zgodności w dniu egzaminu. W przypadku wystąpienia wątpliwości dotyczących możliwości naruszenia zasad dotyczących obiektywności i bezstronności procesu egzaminowania osoba sprawdzająca może odstąpić od przeprowadzania egzaminu.

Egzaminowany może w trakcie egzaminu korzystać z dokumentów normatywnych dotyczących pobierania prób z obszaru objętego zakresem egzaminu. Egzamin prowadzony jest w języku polskim i nie wymaga obecności tłumacza. W sytuacji, kiedy dokumenty normatywne stanowiące podstawę opracowania pytań egzaminacyjnych zawierają treść merytoryczną w języku angielskim (tzw. normy okładkowe) egzaminowany może zwrócić się do egzaminatora o przetłumaczenie wskazanego przez egzaminowanego akapitu normy na język polski.

4.1.2 Wybór Egzaminatora

Egzamin prowadzi Egzaminator powołany przez Kierownika Jednostki Oceny Zgodności z „Wykazu egzaminatorów” zgodnie z procedurą PC/O-03 „Wybór, współpraca i monitorowanie egzaminatorów”. Wymagania dotyczące egzaminatorów przedstawia załącznik nr PmC-01-Pr/01 „Wymagania dla egzaminatorów przeprowadzających egzaminy Próbobiorców”.

4.1.3 Przedmiot egzaminu

Przed każdym egzaminem, ze zbioru - „Listy pytań egzaminacyjnych” opracowanej dla każdej kategorii próbobiorcy - znajdującego się w Jednostce Oceny Zgodności przygotowywany jest w wersji papierowej zestaw 10 pytań egzaminacyjnych (dla każdej kategorii próbobiorcy).

W Zestawie 10 pytań testowych 3 pytania dotyczące procesu przygotowania próbek laboratoryjnych do badań są umieszczane obligatoryjnie, natomiast pozostałe 7 pytań wybieranych jest drogą losową z bazy pytań egzaminacyjnych.

Dodatkowo dla każdego egzaminu przygotowywane jest ćwiczenie, które wybierane jest metodą losową z ćwiczeń dla każdej z kategorii. Wybrane metodą losową ćwiczenie musi być zgodne z zakresem egzaminu. Baza zawierająca „Listę pytań egzaminacyjnych oraz ćwiczeń” wraz z jej elektroniczną wersją zapisaną na nośniku zewnętrznym przechowywana jest w Archiwum Jednostki Oceny Zgodności. Za wybór pytań egzaminacyjnych oraz ćwiczenia odpowiada Egzaminator. Specjalista ds. Certyfikacji przygotowuje zestawy pytań egzaminacyjnych wybranych przez Egzaminatora w ilości odpowiadającej ilości kandydatów przystępujących do egzaminu. Egzemplarz „wzorcowy” zestawu pytań egzaminacyjnych podpisany jest przez Egzaminatora i przechowywany wraz z dokumentacją dotyczącą danego egzaminu. Do czasu przeprowadzenia egzaminu zestawy pytań przechowywane są w Archiwum Jednostki Oceny Zgodności i przekazywane są Egzaminatorowi bezpośrednio przed rozpoczęciem procesu egzaminowania. Za zabezpieczenie materiałów egzaminacyjnych w trakcie procesu egzaminowania odpowiada Egzaminator.

4.1.4 Przeprowadzenie egzaminu

Egzamin prowadzony jest przez Egzaminatora. W egzaminie uczestniczy osoba nadzorująca egzamin z ramienia Jednostki Oceny Zgodności. Osoba ta nadzoruje poprawność



PROGRAM CERTYFIKACJI PRÓBOBIORCÓW

Nr edycji: 1

Data edycji: 04.03.2019 r.

Strona / Stron 9 / 14

przeprowadzenia egzaminu oraz poprzez pomoc organizacyjną wspomaga działania egzaminatora szczególnie w przypadku, kiedy egzamin dotyczy większej ilości osób. Osoba ta wyznaczana jest przez Kierownika Jednostki Oceny Zgodności. Przed przystąpieniem do egzaminu dokonywane jest potwierdzenie tożsamości kandydatów przystępujących do egzaminu. Egzaminator informuje kandydatów o czasie trwania egzaminu, zasadach udzielania odpowiedzi, warunkach zaliczenia egzaminu oraz zasadach prowadzenia egzaminu obejmujących również zakaz wnoszenia na teren sali egzaminacyjnej niedozwolonych pomocy (np. materiałów szkoleniowych) i korzystania z nich.

Czas trwania egzaminu pisemnego: 30 minut.

Maksymalna liczba punktów możliwa do uzyskania z egzaminu pisemnego wynosi 10 punktów z każdej kategorii.

Ocena egzaminu – liczba uzyskanych punktów w każdej kategorii:

- a) 6 punktów i mniej - Egzamin nie zaliczony,
- b) 7 punktów i więcej - Egzamin zaliczony.

Każde pytanie oceniane jest za właściwą odpowiedź maksymalnie 1 punktem.

Odpowiedź zła 0 (zero) punktów.

Przygotowane ćwiczenie do każdego egzaminu oceniane jest za pomocą kryterium zaliczone lub niezaliczone. Jako ćwiczenie zaliczone uznaje się wypełnienie pozytywnie ćwiczenia w 70 %. W przypadku niezaliczenia ćwiczenia kandydat może przystąpić do kolejnego egzaminu opartego na ponownym wypełnieniu innego ćwiczenia wybranego losowo zgodnego z zakresem egzaminu.

W egzaminie może uczestniczyć również osoba monitorująca pracę egzaminatora zgodnie z wymaganiami procedury PC/O-03 „Wybór, współpraca i monitorowanie egzaminatorów”. Osoby do monitorowania egzaminatorów wyznaczane są przez Kierownika Jednostki Oceny Zgodności.

Wyniki egzaminu dokumentowane są w „Protokołach egzaminu” zgodnie z zasadami przedstawionymi w procedurze PC/O-01 „Procedura certyfikacji kompetencji osób”. Poprawność przeprowadzenia egzaminu obejmującą również ocenę wyników pod kątem wystąpienia możliwości sygnałów oszustwa oraz właściwe warunki realizacji egzaminu - zgodnie z procedurami Jednostki osoba nadzorująca potwierdza na „Protokole egzaminu”.

W przypadku niewłaściwych warunków realizacji egzaminu osoba nadzorująca opisuje zaistniałą sytuację w protokole egzaminu.

Dokumentacja egzaminu (protokół egzaminu, odpowiedzi kandydatów) przekazywana jest przez Egzaminatora do Jednostki Oceny Zgodności. Do czasu przekazania dokumentacji egzaminu do Jednostki Oceny Zgodności za jej bezpieczeństwo odpowiada Egzaminator. Za bezpieczeństwo tej dokumentacji w Jednostce Oceny Zgodności odpowiada Specjalista ds. Certyfikacji prowadzący dany proces certyfikacji.

Dokumentacja egzaminu przechowywana jest w Archiwum Jednostki Oceny Zgodności.

Zasady i tryb postępowania personelu Jednostki Oceny Zgodności w zakresie zapewnienia poufności informacji uzyskanej w procesie certyfikacji, dostępu do danych związanych z procesem egzaminowania, dostępu do dokumentacji procesu certyfikacji oraz reagowania w przypadkach naruszenia bezpieczeństwa procesu certyfikacji zgodnie



PROGRAM CERTYFIKACJI PRÓBOBIORCÓW

Nr edycji: 1

Data edycji: 04.03.2019 r.

Strona / Stron 10/ 14

z wymaganiami systemu jakości Jednostki Oceny Zgodności GIG zostały określone w procedurze PC/O-05 „Zarządzanie bezpieczeństwem procesu certyfikacji”.

5. Certyfikacja personelu własnego

Jednostka Oceny Zgodności dopuszcza wydanie certyfikatów dla personelu własnego tj. pracowników Głównego Instytutu Górnictwa w sytuacji, kiedy na rynku zewnętrznym nie występuje jednostka prowadząca certyfikację osób w zakresie Próbobiorców. Wymagania, jakie musi spełnić osoba wnioskująca o wydanie certyfikatu są takie same jak dla osób z zewnątrz Instytutu i zostały określone w Części I-III niniejszego programu. Celem zapewnienia bezstronności procesu egzaminowania Jednostka podejmuje następujące działania:

1. Egzamin personelu własnego realizowany jest przez egzaminatora zewnętrznego posiadającego kompetencje określone w procedurze PC/O-03, bezstronnego, nie wykazującego konfliktu interesów w odniesieniu do egzaminowanego personelu. Egzaminator deklaruje przed każdym egzaminem swoją bezstronność poprzez podpisanie Zobowiązania do zachowania bezstronności.
2. Egzaminator zewnętrzny na potrzeby egzaminu przygotowuje własny zestaw pytań egzaminacyjnych w ilości określonej w punkcie 4.1.3 niniejszego programu. Zestaw pytań przed każdym egzaminem zatwierdzany jest przez Kierownika Jednostki Oceny Zgodności i przechowywany jest w Jednostce do czasu egzaminu.
3. Egzamin realizowany jest na terenie Głównego Instytutu Górnictwa przy uczestnictwie osoby wyznaczonej do nadzorowania procesu egzaminu, według zasad określonych w punkcie 4.1.4 niniejszego programu.
4. Zasady współpracy z egzaminatorem zewnętrznym reguluje procedura PC/O-03 „Wybór, współpraca i monitorowanie egzaminatorów”

5.1 Nadzór JOZ nad posiadaczem certyfikatu.

Jednostka Oceny Zgodności w Głównym Instytucie Górnictwa w Katowicach sprawuje nadzór nad osobami certyfikowanymi - posiadaczami certyfikatów wydanych przez JOZ. Nadzór sprawowany jest przez cały okres ważności certyfikatu, do momentu wygaśnięcia terminu jego ważności. Celem nadzoru jest zapewnienie, że osoba certyfikowana utrzymuje kompetencje wymagane Programem Certyfikacji.

Podstawowe elementy nadzoru obejmują:

- zgłaszanie do JOZ przez osobę certyfikowaną przerw w zatrudnieniu, których okres jest dłuższy od dopuszczalnego podanego w danym Programie Certyfikacji;
- przyjmowanie w JOZ skarg i informacji od zainteresowanych stron odnoszących się do osób certyfikowanych. Każda ewentualna skarga i informacja obciążająca osobę certyfikowaną zostaje jej przedstawiona, aby mogła się do niej ustosunkować.



PROGRAM CERTYFIKACJI PRÓBOBIORCÓW

Nr edycji: 1

Data edycji: 04.03.2019 r.

Strona / Stron 11 / 14

- określone w Programie Certyfikacji wymagania wobec osoby certyfikowanej w zakresie doskonalenia i utrzymywania doświadczenia praktycznego, w okresie ważności certyfikatu;
- określenie przez JOZ postępowania wobec osoby certyfikowanej w przypadkach zmiany wymagań prawnych i normowych wykorzystywanych przy wydawaniu certyfikatów. O każdej zmianie w wymaganiach normatywnych stanowiących podstawę wydania certyfikatu osoba certyfikowana powiadamiana jest przez Jednostkę Oceny Zgodności w formie pisemnej. Jednostka określa tryb postępowania związany z dostosowaniem się osoby certyfikowanej do zmienionych wymagań oraz termin realizacji tych działań.

W przypadku stwierdzenia, w okresie ważności certyfikatu, że dana osoba nie spełnia wymagań kompetencji osób określonych certyfikatem, Jednostka Oceny Zgodności ma prawo zawiesić, cofnąć lub zmienić zakres wydanego certyfikatu kompetencji osób. Procedurę zawieszania, cofania i zmiany zakresu certyfikatów przedstawiono poniżej.

Zawieszanie, cofanie i zmiana zakresu certyfikatów kompetencji osób

Kierownik JOZ może podjąć decyzję o zawieszeniu, cofnięciu lub ograniczeniu zakresu certyfikatu kompetencji osób. Podjęcie jednej z powyższych decyzji poprzedzone może być opinią Komitetu Programowego i uzależnione jest to w każdym przypadku od rodzaju i stopnia nie spełniania wymagań warunkujących wydanie danego certyfikatu.

W przypadku zmiany wymagań kryterialnych Jednostka informuje posiadaczy certyfikatów i udostępnia publicznie informacje na temat sposobu postępowania Jednostki pozwalającego na utrzymanie zakresu udzielonej certyfikacji według zmienionych wymagań. Sposób postępowania Jednostki zależy od charakteru zmian i ma na celu wydanie certyfikatu potwierdzającego spełnienie zmienionych wymagań.

Jednostka Oceny Zgodności zawiesi ważność certyfikatu w przypadku:

- a) niewywiązania się osób certyfikowanych ze zobowiązań wynikających z Umowy zawartej z JOZ,
- b) stwierdzenia przekroczenia praw i obowiązków określonych w Umowie zawartej z JOZ, jeżeli przekroczenie nie nosiło znamion złej woli,
- c) stwierdzenia, że osoba certyfikowana nie dostosowała się w określonym terminie do ustaleń wynikających ze zmiany wymagań.

Zawieszenie ważności certyfikatu kompetencji może trwać do 12 miesięcy, w tym czasie osoba certyfikowana nie może powoływać się na certyfikat.

Jednostka Oceny Zgodności ograniczy zakres certyfikatu w przypadku:

- a) nie spełnienia przez osobę certyfikowaną wymagań jednostki związanych ze zmianą wymagań certyfikacyjnych w okresie obowiązywania certyfikatu, dotyczących niektórych elementów zakresu udzielonej certyfikacji (np. zmian wymagań dotyczących poszczególnych kategorii próbobiorców,)



PROGRAM CERTYFIKACJI PRÓBOBIORCÓW

Nr edycji: 1

Data edycji: 04.03.2019 r.

Strona / Stron 12/ 14

Jednostka Oceny Zgodności uaktualni zakres certyfikatu w przypadku:

- b) w przypadku spełnienia przez osobę certyfikowaną wymagań jednostki związanych ze zmianą wymagań certyfikacyjnych w okresie obowiązywania certyfikatu, dotyczących niektórych elementów zakresu udzielonej certyfikacji (np. zmian wymagań dotyczących poszczególnych kategorii próbobiorców),
- a)

Jednostka Oceny Zgodności rozszerzy zakres certyfikacji w przypadku:

- a) złożenia przez osobę certyfikowaną wniosku o rozszerzenie zakresu certyfikatu (np. rozszerzenie o dodatkowe kategorie próbobiorców) po spełnieniu przez osobę certyfikowaną wymagań określonych w programie certyfikacji. Osoba występująca o rozszerzenie zakresu udzielonej certyfikacji zobowiązana jest złożyć w jednostce wniosek z określeniem zakresu rozszerzenia, inne niezbędne dokumenty (wg p. 3 programu) oraz powinna spełnić kryteria właściwe dla wnioskowanego zakresu rozszerzenia określone w p. 2 niniejszego programu certyfikacji. Po spełnieniu powyższych wymagań Kierownik jednostki podejmuje decyzję o rozszerzeniu zakresu certyfikacji. Osoba certyfikowana otrzymuje zmienione dokumenty certyfikacyjne stosownie do zakresu udzielonego rozszerzenia.

Jednostka Oceny Zgodności cofnie ważność certyfikatu w przypadku:

- a) błędów formalnych powstałych w trakcie procesu certyfikacji (np. niewłaściwy zapis w certyfikacie),
- b) na wniosek posiadacza certyfikatu (np. błędny zapis w certyfikacie),
- c) zmian w wymaganiach certyfikacyjnych,

W przypadku kiedy certyfikat zostanie cofnięty wskutek błędów formalnych popełnionych przez Jednostkę w trakcie procesu certyfikacji, na wniosek osoby certyfikowanej lub zaistnienia zmian w wymaganiach certyfikacyjnych w trakcie obowiązywania certyfikatu jednostka w miejsce cofniętego certyfikatu o numerze .../.../rok wydaje certyfikat zastępujący o numerze spójnym z certyfikatem cofniętym tj. .../.../rok/1.

- d) nadużycia przez osobę certyfikowaną uprawnień wynikających z posiadanego certyfikatu,
- e) niespełnienia w ustalonym terminie warunków postawionych przy zawieszeniu ważności certyfikatu, chyba że osoba certyfikowana uzgodniła z JOZ zmianę terminu.

Cofnięcie certyfikatu powoduje wykreślenie osoby certyfikowanej z wykazu certyfikowanych osób oraz podanie tego faktu do publicznej wiadomości.

5.2. Ponowna certyfikacja.

Certyfikat kompetencji osoby wydawany przez Jednostkę Oceny Zgodności jest ważny przez okres 3 lat od daty podjęcia decyzji o udzieleniu certyfikacji. Jeżeli w trakcie obowiązywania ważności certyfikatu nastąpi zmiana w wymaganiach normatywnych i osoba certyfikowana dostosuje się do wymagań stawianych przez Jednostkę obejmujących między innymi dodatkowy



PROGRAM CERTYFIKACJI PRÓBOBIORCÓW

Nr edycji: 1

Data edycji: 04.03.2019 r.

Strona / Stron 13/ 14

egzamin z zakresu wprowadzonych zmian Kierownik Jednostki może na wniosek osoby certyfikowanej przedłużyć ważność certyfikatu na okres kolejnych 3 lat od daty przeprowadzenia tego egzaminu. W przypadku braku takiego wniosku certyfikat zastępujący wydawany jest z datą ważności poprzedniego. Po okresie ważności certyfikatu, na wniosek osoby certyfikowanej może zostać przeprowadzony proces ponownej certyfikacji.

Na 1 miesiąc przed upływem ważności certyfikatu osoba certyfikowana zainteresowana utrzymaniem kompetencji składa w Jednostce Oceny Zgodności wniosek o przeprowadzenie procesu ponownej certyfikacji (odpowiedni formularz dla certyfikowanych kompetencji osób stanowi załącznik właściwiej Instrukcji Certyfikacji Kompetencji Osób oraz umieszczony jest w Informatorze dla klienta).

Do wniosku zainteresowany załącza dokumenty wymagane przy ponownej certyfikacji kompetencji osób właściwe programowi certyfikacji. Procedura ponownej certyfikacji jest analogiczna do procedury certyfikacji.

W przypadku braku w określonym powyżej terminie wniosku osoby certyfikowanej o przeprowadzenie ponownej certyfikacji Jednostka Oceny Zgodności przesyła jej przypomnienie zgodnie z załączonym do niniejszej procedury wzorem PC/O-01/03 „Przypomnienie o terminie ponownej certyfikacji”.

5.3 Skargi i odwołania od decyzji JOZ.

Kandydat wnoszący o przyznanie certyfikatu lub osoba certyfikowana ma prawo do odwołania się od decyzji jednostki na każdym etapie postępowania certyfikacyjnego lub w okresie ważności certyfikatu. Odwołanie powinno być wniesione do Dyrektora GIG w terminie do 14 dni od daty otrzymania decyzji, z którą się nie zgadza.

Kandydat, osoba certyfikowana lub inna strona zainteresowana ma prawo złożyć skargę dotyczącą funkcjonowania Jednostki oraz realizowanych przez nią procesów certyfikacji. Skarga powinna być wniesiona w formie pisemnej do Kierownika JOZ.

Przebieg postępowania dotyczącego odwołań i skarg został przedstawiony w procedurze PO-07 „Skargi i odwołania od decyzji jednostki”. O wynikach postępowania z odwołaniem lub skargą JOZ powiadamia zainteresowanego pisemnie.

6. Dokumenty przywołane w programie

| | |
|-------------------|--|
| Procedura PC/O-01 | Procedura certyfikacji kompetencji osób |
| Procedura PC/O-03 | Wybór, współpraca i monitorowanie egzaminatorów |
| Procedura PC/O-05 | Zarządzanie bezpieczeństwem procesu certyfikacji |
| Procedura PC/O-07 | Skargi i odwołania od decyzji jednostki”. |



PROGRAM CERTYFIKACJI PRÓBOBIORCÓW

Nr edycji: 1

Data edycji: 04.03.2019 r.

Strona / Stron 14/ 14

7. Załączniki

- PmC-01-Pr/01 „Ramowy program szkolenia: Próbobiorca”.
- PmC-01-Pr/02 „Wymagania dla egzaminatorów przeprowadzających egzaminy Próbobiorców”.
- PmC-01-Pr/03 „Zaświadczenie – Ocena ubiegającego się w Jednostce Oceny Zgodności Głównego Instytutu Górnictwa o wydanie certyfikatu / przedłużenie ważności certyfikatu: Próbobiorca.